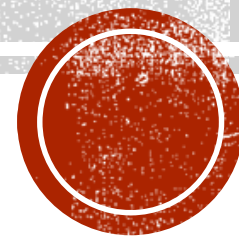
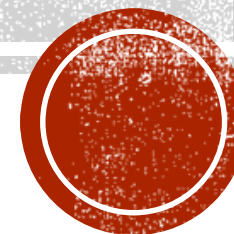

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

معنویات و مراقبات معنوی نیازهای معنوی بیمار

دکتر سید روح الله موسوی زاده. عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان.
عضو گروه طب تسکینی

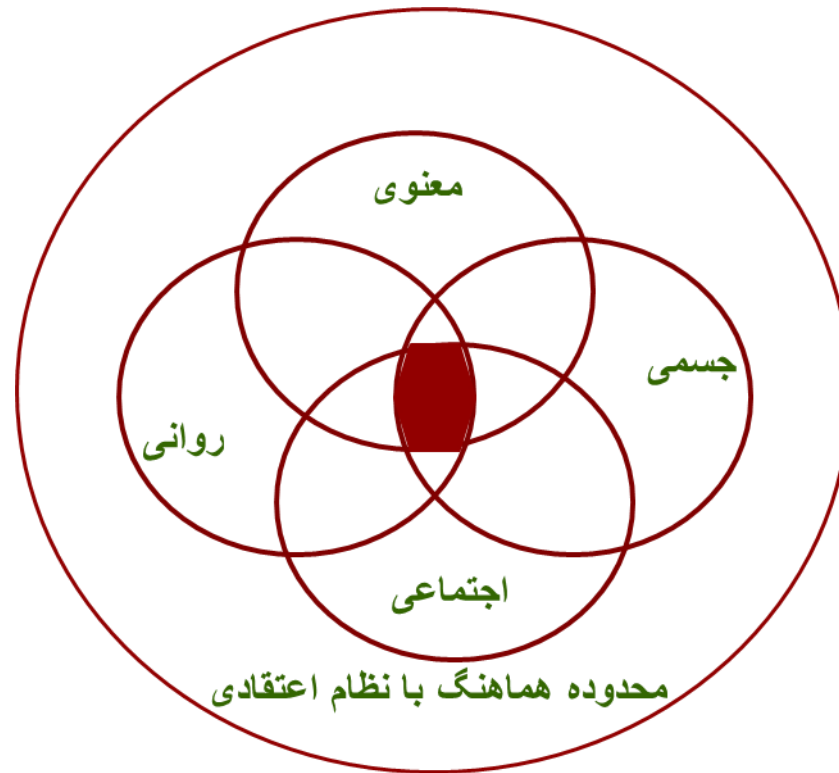
CASE REPORT

■ خانم مریم رجائی جوان چهل و پنج ساله ای است که مادر 3 فرزند می باشد. هم اکنون در منزل بستری است و قادر به حرکت نمی باشد و در تکلم نیز دچار اختلال شده است. اوضاع معنوی و روان نیز اصلا مساعد نبود. حوصله صحبت کردن با هیچ کسی را نداشت. کرونا نگرانی های او را تشدید کرده است. چیزی انگار افکار او را مشطط کرده بود و به هر بهانه ای اشک می ریخت..

■ در ضمن گفتگو با بیمار این جملات خیلی پر تاثیر بودند: « احساس می کنم چون دل مادرم را شکستم الان دارم اینگونه سختی می کشم. » « حتی یکبار با همسایه مستاجرم دعوا کردم. بعد همه با او جنگیدند و مجبور شد از انجا برود. » « در یک مساله مالی با برادرم نیز از او دفاع نکردم »

HEALTH DIMENSIONS

علوم پزشکی انسانی

یکپارچگی علم و دین " علوم پزشکی انسانی " و " علوم انسانی کل نگر " که فهم ما از سلامت و رفاه انسان را عمیق تر می سازد .

دیدگاه های " زیست پزشکی، معنوی، فلسفی و انسان شناختی " را به کار می گیرد

به متخصصین بالینی ارتباط با علوم انسانی می دهد تا به آن ها کمک کند که از این طریق قابلیت خود را برای درمان، تسکین و آسایش بیماران ارتقاء دهند (گوردون)

DEFINITION: (WORLD HEALTH ORGANIZATION)

“An approach that improves the quality of life of patients and their families facing the **problems** the associated with life-threatening illness, through **early prevention** and **relief of suffering** by means of **identification** and **impeccable assessment** and **treatment of pain and other problems**, physical, psychosocial and **spiritual.**”

”

BACKGROUND OF SPIRITUAL HEALTH IN MEDICINE

85% of the illnesses and diseases of : Dr. Benson - ■
the elderly are due to emotional deprivations,
including their spiritual beliefs.

Medicine is discovering religion and : Dr. Levin ■
spirituality.

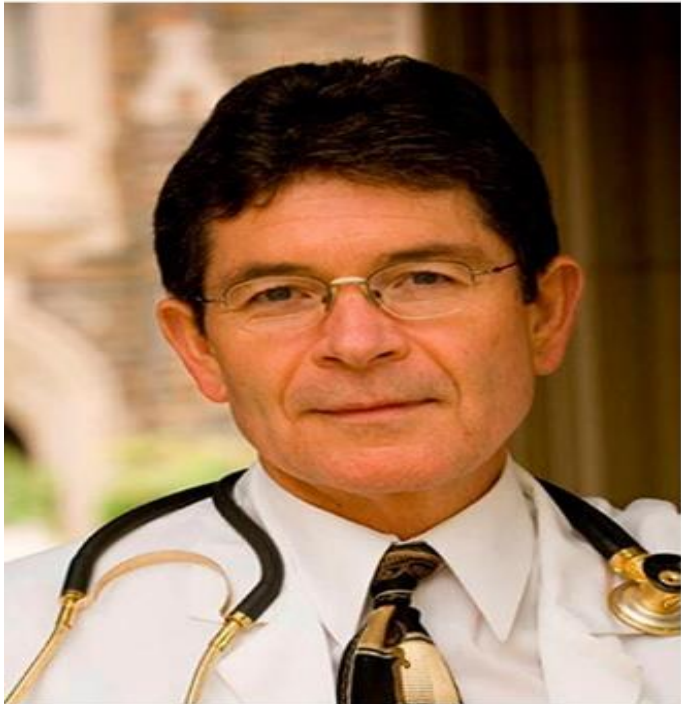

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پزشکخانه و حوزه و دانشکده

کنفرانس بین المللی مجازی

رهیافت معنویت خدا سو در مواجهه با کرونا

پروفسور هارولد کوئینک
(Harold G. Koenig)

پروفسور برایان اس ترنر
(Bryan S. Turner)

پروفسور کنت پارگامنت
(Kenneth I. Pargament)

چرا باید معنویت را در برنامه درمانی بیماران در نظر گرفت؟

الف : بسیار از بیماران دارای ایمان به معنویت هستند

معنویت نه تنها برای هویت و هستی بسیاری از انسان ها امری حیاتی است، بلکه برای کنار آمدن با شرایط نامساعد زندگی به ویژه بیماری و ناخوشی توسط بیماران و درست در همان زمانی که به درمانگر مراجعه کرده اند به عنوان یک مکانیسم تطابقی به کار گرفته می شود. کاهش فشار هیجانات ناشی از فقدان یا تغییر است.

ب: مراقبت معنوی رابطه درمانگر و درمانجو را تحت تاثیر مستقیم قرار می دهد چیزی که در همان زمان توسط درمانگر نیازمند درک و همدلی است.

ج: کیفیت زندگی و کیفیت مرگ بیمار و خانواده

د: نیازها و تعارضات گسترده معنوی بیماران و درمانگران

چرا باید معنویت در درمان بیماران مورد توجه قرار بگیرد؟

▶ نتایج پاسخ دهی صحیح به نیازها بر اساس تحقیقات گسترده

▶ 1- آرامش

▶ 2 -ارتباط موثر با خداوند

▶ 3-حساس ارزشمندی و توان مندی

▶ 4-تاب آوری

▶ 5 -ارتباط موثر با خانواده و دیگران

▶ 6-فعالیت و تلاش برای زندگی بهتر

▶ 7-تلاش برای درمان و سیر پزشکی

▶ 8-لذت ارز زندگی و وضع مطلوب

تبعیت درمانی

THERAPEUTIC COMPLIANCE

تبعیت درمانی ضعیف، همواره مانعی بزرگ در دستیابی به پیامدهای مطلوب در روان پزشکی و رضایت بیشتر بیمار بوده است (دی سوزا، ریچ، دی سوزا، رودریگو و....)

جایگاه کنونی مراقبت معنوی در درمان

یادگیری نحوه پرداختن به جنبه های معنوی در مراقبت پزشکی یک بخش معمول از برنامه درسی دانشکده های پزشکی نبوده ولی در حال ایجاد می باشد، در حالی که شواهدی وجود دارند که این مسئله چیزی است که بیماران از درمانگران انتظار دارند (دی سوزا ، ماتای ، نورث، دی بیر و.....)

رویکرد معنویت جهانی در دوران کرونا

- رییس موسسه گفتگوی ادیان : **رهبران و پیروان ادیان مختلف در سراسر جهان دعوت کرد تا برای ریشه‌کنی بیماری کووید ۱۹، همه با هم، به درگاه خداوند نیایش و تضرع کنند**
- عضو شورای ادیان سازمان ملل : در نامه ای به دبیرکل این شورا خواستار آن شد که در شرایط مشکل جهانی کرونا یک روز تحت عنوان "**روز جهانی دعا و تضرع اتباع ادیان**" برای رفع این بیماری اعلام گردد
- دعا برای دفع بلای کرونا در سالروز تولد بودا باحضور در **معابد سئول ضمن روشن کردن شمع و عود و نیز خواندن دعا** گرامی داشتند.
- ترامپ : افتخار بزرگی برای من است که یکشنبه 15 مارس را به‌عنوان **روز ملی دعا** و نیایش اعلام کنم. ما کشوری هستیم که در طول تاریخ در زمان‌هایی مانند الآن برای محافظت به قدرت خداوند روی آورده‌ایم.

The role of spirituality in the COVID-19 pandemic: a spiritual hotline project

we report the Spiritual Hotline Project, a project designed by many Brazilian healthcare workers intended to give spiritual and religious assistance to people with different cultural background. So far, the hotline was able to assist people from different parts of the world, including Brazil and Portugal as well as with different religious affiliation, in order to provide a spiritual comfort and care during this public health crisis (public health . oxford) Marcus Renato Castro Ribeiro)

With COVID-19 Patients in the Hospital Wards: The Experience of Iranian Clergy Visits

Nadereh Memaryan¹; Mahdieh Saeidi²; Mohammad Sadeq Ahmadi³; Reza Salehian⁴; Mojtaba Maasoum Beygi⁴; Mahdiyeh Arabiyeh⁴

¹ Interdisciplinary Research Development Center, Mental Health Department, School of Behavioral Sciences and Mental Health (Tehran Institute of Psychiatry), Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

² Spiritual Health Research Center, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

³ Department of Philosophy, Sciences and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

⁴ Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

<http://dx.doi.org/10.18415/ijmmu.v8i6.2613>

تعاریف

- 1- معنویت مفهومی پذیرفته شده در علم است (نارایاناسوامی 1، 1999)
- 2- ولی توافقی فراگیر بر سر تعریف آن وجود ندارد (دیسون 2، کوب 3 و فرومن ، 1997)
- 3- با وجود باورهای متفاوت، مفهوم معنویت برای اکثر افراد، مکاتب و ادیان مشابه است و به معنی پرداختن به جهان غیر مادی، معنای جهان، باور، ایمان و تعالی به سوی خدا و هدف خلقت جهان است (لاموت 8، 1984 ، به نقل از دی سوزا، 2007 ؛ مطهری، 1375)
- 4- دان و همکاران (Dunn 2009): جستجوی فرد برای تقدسات، توانایی فرد برای برتری یافتن، سفر زندگی، تمرکز بر معنا زندگی، ارتباط نزدیک با خود، دیگران و محیط .
- 5- ابرین Obrien : معنویت جوهره هستی انسان است که به سفر زندگی شکل داده و توسط زندگی شکل می گیرد (2008)
- 6- ویلیام جیمز William James: احساس بودن در یک زندگی وسیع تر از علایق خودخواهانه دنیای کوچک فعلی، یک انقلاب و نه فقط ذهنی بلکه احساس یک قدرت آرمانی ، احساس تداوم وجود قدرت آرمانی با زندگی خود و اشتیاق برای کنترل زندگی، صبر دوری از ترس و اضطراب، متانت و سعادت عشق . هماهنگی و ....

تعاریف منتخب

- ▶ لزوم : بومی سازی، کاربردی، علمی، جامع بودن، متناسب با نیاز سنجی صورت گرفته و....
- ▶ معنویت : "یک نظام باور و عمل بر مبنای معانی و ارزشهایی پویا و ارتباطاتی محبت آمیز و عمیق با خدا، خود، خلق و خلقت که در راستای قرب به خدا زندگی را ارزشمند و مرگ را معنادار میکند."
- ▶ مراقبت معنوی : مراقبت معنوی عبارت است از معنایابی و معنابخشی به ارتباطات 4 گانه انسان با خدا، خود، خلق و خلقت، برای رسیدن به یک نظام باور و عمل که در سایه قرب به خدا زندگی را ارزشمند و مرگ را معنادار می‌کند.

تعاریف منتخب

► **سلامت معنوی :** سلامت معنوی تنها عدم وجود ناراحتی معنوی نیست، بلکه وضعیتی است دارای مراتب گوناگون که متناسب با ظرفیت ها و قابلیت های فردی منجر به ارتقاء کیفیت روابط فرد با خداوند، خود، خلق و خلقت و همچنین ارتقاء سلامت جسمی، روانی و اجتماعی او می گردد. نتیجه نهایی سلامت معنوی ارزشمندی زندگی و معناداری مرگ در سایه قرب به خداوند می باشد.

راهنمای بالینی مراقبت معنوی

- ▶ نیاز سنجی معنوی و غربالگری معنوی
- ▶ بیماران کاندید دریافت خدمات معنوی
- ▶ شرایط ارایه دهنده و سهم افراد
- ▶ اجزای مراقبت معنوی : ارتباطی، فرایندی، مذهبی، معنوی و...
- ▶ شکل مداخله : فردی، گروهی، H C
- ▶ عرصه های ارایه خدمات معنوی : بینارستان های عمومی و تخصصی، آسایشگاه ها..
- ▶ امکانات و منابع ارایه خدمات معنوی: اتاق مشاوره، اتاق سوگ، بسته های معنوی و...

مراقبت معنوی در پرستاری

مداخله معنویت در بخش سلامت با پیشگامی پرستاران و پژوهش معنویت در مراقبت پرستاری در جهان شروع شده است، و نیز مهارت‌های مراقبت معنوی توسط پرستاران در جهان مطرح گردیده،

رایت : "مراقبت معنوی در جستجوی تایید ارزش هر انسان بر مبنای عشق بدون قضاوت است". این عشق معنوی بدون قضاوت و بدون تبعیضی است که همه بیماران از پرستاران خود انتظار دارند.

چندین مطالعه اخیر مرتبط با مراقبت معنوی و کار بالینی پرستاری موضوعات اخیر را روشن کرده اند. وانس (2001) در مطالعه خود دریافت که پرستاران خود را بسیار معنوی می دانستند در حالی که تنها 25 % این پرستاران مراقبت معنوی کافی را برای بیمارانشان فراهم کرده بودند. این پرستاران محدودیت های زمانی و فقدان آموزش را به عنوان رایج ترین موانع برای تامین مراقبت معنوی برای بی ار می دانستند. پرستاران به طور کلی گزارش می کنند که برای اجرای مراقبت معنوی به میزان کافی آماده نیستند.

نیاز های معنوی بیماران

- ◉ ارتباط با خداوند
- ◉ عقوبت: بیماری و رفتارهای گذشته، احساس گناه از گذشته
- ◉ عدالت: قضا و قدر، چرا من؟ چرا الان بیمار شده‌ام؟ (عدالت زمانی)، عدالت و کودک
- ◉ دعا و اجابت: یاس از خدا، یاس از اولیاء، شفای بیماری
- ◉ توکل: انجام وظیفه و واگذاری نتیجه درمان به خدا
- ◉ رضایت: پذیرش شرایط سخت بیماری
- ◉ حکمت: آثار معنوی بیماری

◉ احکام خاص بیماران و بی انگیزگی، بی تفاوتی یا ناتوانی برای انجام دستورات دینی: سستی برای انجام دستورات دینی یا ناتوانی به علت شرایط نامناسب جسمی

◉ • امیدواری: امید به خدا و آینده

◉ • خداشناسی معنوی: مهربانی، پشتیبانی و احساس قرب به خدا

◉ • آرامش معنوی: اذکار، ادعیه و برنامه‌های عبادی

◉ • ترس مرگ: ترس از فرایند مرگ، ترس از ناشناخته‌ها، ترس از عقوبت

ارتباط با خود

- ◉ عزت نفس: ترس از سرباری (اسباب زحمت شدن برای دیگران) و حس ترحم
- ◉ خودآگاهی معنوی: آگاهی درونی، یکپارچگی وجود
- ◉ ترس از مرگ: کارهای ناتمام، نگرانی برای بازماندگان
- ◉ کم صبری: عدم تاب آوری در برابر مشکلات عدیده ناشی از بیماری
- ◉ خود فراموشی: بروز بیماری ناشی از توجه بیش از حد به دیگران و تحمل غم و غصه

ارتباط با دیگران

- رابطه تیم درمانی و بیمار (احکام، اخلاق و ...)
- روابط بین فردی: خشم و مقصر دانستن اطرافیان، بی‌توجهی دیگران، ارتباط زناشویی
- داغ‌دیدگی: نگرانی همراه در خصوص ناراحتی‌های بیمار، مراحل انتهایی بیماری، مرگ قریب الوقوع (احتضار)، سوگ
- افشای خبر ناگوار و ارتباط با بیمار: نحوه ارائه خبر بیماری و مرگ قریب الوقوع به بیمار، نحوه مدارا با بیمار در حال مرگ

Spiritual needs during the corona virus

سه گروه هدف در فضای بیمارستانی

► بیمار : اصل در مداخله معنوی

کادر درمانی : به عنوان تسهیل کننده مداخله

► خانواده بیمار : به عنوان کمک کننده در ادامه مداخله

نیاز های معنوی بیمار مبتلا به ویروس کرونا

الف: نگرانی و ترس

1- مرگ : ترس از عاقبت / ترس از فرایند مرگ / ترس از بازماندگان / نگرانی از کارهای بازمانده

2- بعد از بیماری : (ابتلای خانواده)

ب: کم صبری : تاب آوری

ج: کاهش عزت نفس : عزت نفس معنوی

د: نیاز به ارتباط با خداوند در شرایط بستری و قرنطینه

ر: نیازهای فقهی : به ویژه نماز و طهارت

با سپاس از توجه شما